

Τεχνικές καταγραφής και επεξεργασίας ομιλίας στο σχολείο στα πλαίσια του εμπλουτισμού και της αξιοποίησης του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας

*Σφακιανάκη Άννα,
Δρ Φωνητικής/Γλωσσολογίας, Διδακτικό Προσωπικό, Εργαστήριο Επεξεργασίας
Σήματος Φωνής, Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών, Πανεπιστήμιο Κρήτης,
asfakianaki@csd.uoc.gr*

*Τζακώστα Μαρίνα,
Αν. Καθηγήτρια, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης,
Πανεπιστήμιο Κρήτης,
martzak@edc.uoc.gr*

Περίληψη

Η καταγραφή της προφορικής ιστορίας συμβάλλει σε μέγιστο βαθμό τόσο στη διαφύλαξη της ιστορίας ενός λαού (Thompson, 1998) όσο και στη διατήρηση των διαλέκτων και ιδιωμάτων του. Ενώ η αξιοποίηση των διαλέκτων στη γλωσσική διδασκαλία προάγει τη μεταγλωσσική ενημερότητα και τον κριτικό γραμματισμό (Wolfram, 2003), το ελληνικό σχολείο δε φαίνεται να εκμεταλλεύεται τον διαλεκτικό πλούτο της ελληνικής γλώσσας (Καψάσκη & Τζακώστα, 2016, Μαγαλιά, 2000). Η δημιουργία του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας (ΨΗΜΟΠΙ) γεννήθηκε από την ανάγκη ενσωμάτωσης και αξιοποίησης των ελληνικών διαλέκτων στη γλωσσική διδασκαλία στο σχολείο (Τζακώστα, Σφακιανάκη, Πατσιάς, Κλειδής & Τσιγδινός, 2015). Το παρόν εργαστήριο έχει σκοπό να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους συμμετέχοντες αναφορικά με την αξία των νεοελληνικών διαλέκτων και της προφορικής ιστορίας, να τους παρέχει πρακτικές οδηγίες και γνώσεις σχετικά με το σχεδιασμό ενός project προφορικής ιστορίας στο σχολείο, καθώς και βασική κατάρτιση σε δεξιότητες που αφορούν στην καταγραφή, επεξεργασία και επισημείωση αρχείων ομιλίας με εξειδικευμένα λογισμικά.

Λέξεις-κλειδιά: ηχογράφηση, επεξεργασία ομιλίας, προφορική ιστορία

1. Εισαγωγή

Οι διάλεκτοι και τα ιδιώματα παρουσιάζουν αξιοσημείωτο λεξιλογικό, συντακτικό, μορφολογικό, σημασιολογικό, φωνολογικό και φωνητικό πλούτο, και η μελέτη τους προσφέρει πολύτιμες γνώσεις όχι μόνο για την ίδια την νεοελληνική γλώσσα και τους μηχανισμούς της, αλλά και για την ιστορία, την κοινωνιολογία και τη λαογραφία του ελληνικού πολιτισμού. Η αξιοποίηση των διαλέκτων στη γλωσσική διδασκαλία προάγει την κατάκτηση του αλφαριθμητισμού και του κριτικού εγγραμματισμού (Adger, Wolfram & Christian, 2007, Kalantzis & Cope, 2008). Τα Αναλυτικά Προγράμματα δίδουν επικοινωνιακό προσανατολισμό στη γλωσσική διδασκαλία ήδη από το 1982, προτείνουν την εξοικείωση του μαθητή με κοινωνικά και τοπικά ιδιώματα από το 1999, ενώ στο νέο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών του 2003 ενθαρρύνεται η γνωριμία με τη διαλεκτική ποικιλότητα. Πάρα ταύτα, η γλωσσική

διδασκαλία στο ελληνικό σχολείο, όπως και στα περισσότερα εκπαιδευτικά συστήματα, φαίνεται να συνεχίζει να μην εκμεταλλεύεται τον πλούτο των διαλεκτικών ποικιλιών (Καραντζή-Ανδρειωμένου, 2011· Καψάσκη & Τζακώστα, 2016· Μαγαλιά, 2000· Τσιπλάκου & Χατζηγιάννου, 2010).

Η καταγραφή της **προφορικής ιστορίας**, δηλαδή οι πληροφορίες που συλλέγονται από μέλη μιας κοινότητας κυρίως μέσω συνέντευξης και που μπορεί να αφορούν είτε μαρτυρίες από ιστορικά γεγονότα είτε προσωπικές μνήμες, μύθους, ιστορίες, τραγούδια που έχουν περάσει από γενιά σε γενιά, είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα μέσα διατήρησης τόσο της ιστορίας των κοινοτήτων και των λαών όσο και των διαλέκτων και ιδιωμάτων τους. Για το λόγο αυτό έχουν συσταθεί ομάδες, ενώσεις αλλά και Μουσεία Προφορικής Ιστορίας, τόσο διεθνώς όσο, πιο πρόσφατα, και στην Ελλάδα (Ρεπούση & Ανδρεάδου, 2010).

Η ιδέα για τη δημιουργία του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας (ΨηΜοΠι) γεννήθηκε από την ανάγκη ενσωμάτωσης και αξιοποίησης των ελληνικών διαλέκτων στη γλωσσική διδασκαλία στο σχολείο (Τζακώστα κ.ά., 2015). Το ΨηΜοΠι μπορεί να αποτελέσει τόσο φορέα διάσωσης και διάδοσης των ελληνικών διαλέκτων όσο και ένα χρήσιμο εκπαιδευτικό εργαλείο που προωθεί την εμπλοκή των ίδιων των μαθητών και μαθητριών στη συλλογή, επεξεργασία και χρήση του γλωσσικού υλικού, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ανακαλύπτουν τη γνώση μέσα από μια διερευνητική διαδικασία (Δαλκαβούκης & Μάνος, 2013· Mills, Drackle & Edgar, 2004· Τριλιανός, 2003). Το ΨηΜοΠι είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://mohi.edc.uoc.gr/> και φιλοξενεί ήδη συνεντεύξεις με μορφή αρχείων ήχου και βίντεο κυρίως από χωριά του Ν. Ρεθύμνης, τα οποία έχουν καταγράψει μαθητές και μαθήτριες του Δημοτικού Σχολείου και Γυμνασίου του Φουρφουρά76, ενώ σύντομα θα εμπλουτιστεί και με δεδομένα από τη Λάρισα, την Ιθάκη και την Κάτω Ιταλία. Φιλοδοξία του Μουσείου είναι να φιλοξενήσει διαλεκτικά δεδομένα από όλες τις μείζονες ελληνικές διαλεκτικές περιοχές.

2. Περιγραφή του εργαστηρίου

2.1 Σκοπός του εργαστηρίου

Η προφορική ιστορία μπορεί να βρει άμεση εφαρμογή και χρησιμότητα στην εκπαίδευση (Συμεωνίδη, 2012). Το παρόν εργαστήριο έχει σκοπό να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των σχολείων σε projects προφορικής ιστορίας, δίδοντας στους εκπαιδευτικούς βασικές πληροφορίες σχετικά με τον πρακτικό σχεδιασμό ενός τέτοιου project και επιμορφώνοντάς τους πάνω σε **τεχνικές καταγραφής, επεξεργασίας και επισημείωσης ομιλίας**, προκειμένου να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να αναλάβουν ρόλο ερευνητή/τριας μαθαίνοντάς τους να συλλέγουν, να αρχειοθετούν και να επεξεργάζονται τα αρχεία της ομιλίας, τα οποία έπειτα θα μπορούν να αποτελέσουν πολύτιμο υλικό στο μάθημα της γλώσσας, της ιστορίας, της γεωγραφίας, κ.ά. Η χρήση των λογισμικών επεξεργασίας και ανάλυσης της ομιλίας μπορεί να εφαρμοστεί ήδη από το δημοτικό σχολείο με πολλαπλά οφέλη για τους/τις μαθητές/τριες (Σφακιανάκη, 2013).

2.2 Δομή του εργαστηρίου

⁷⁶ Το σχολείο της φύσης και των χρωμάτων, <https://fourfourasweb.wordpress.com/>.

Οι βασικές ενότητες του εργαστηρίου και το περιεχόμενό τους περιγράφονται περιληπτικά παρακάτω:

2.2.1 Εισαγωγή: Διάλεκτοι, Προφορική Ιστορία και Εκπαίδευση

Στην εισαγωγική ενότητα του εργαστηρίου αναφέρεται η σημασία μελέτης των διαλέκτων και της ενσωμάτωσής τους στη γλωσσική διδασκαλία. Επίσης, συζητάμε την αξία της προφορικής ιστορίας και τη χρησιμότητά της στην εκπαίδευση.

2.2.2 Σύντομη παρουσίαση του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας

Ακολουθεί παρουσίαση της πλατφόρμας του Ψηφιακού Μουσείου Προφορικής Ιστορίας (ΨηΜοΠΙ) και δίδονται πληροφορίες για το υπάρχον υλικό, για τις προτεινόμενες γλωσσικές ασκήσεις και δραστηριότητες, και για τις δυνατότητες εμπλουτισμού και αξιοποίησης του.

2.2.3 Σχεδιασμός projectπροφορικής ιστορίας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται βασικά βήματα στο σχεδιασμό ενός projectπροφορικής ιστορίας, όπως α) στοχοθεσία, β) σύνδεση με το αναλυτικό πρόγραμμα, γ) επιλογή θέματος, δ) κατάρτιση σχεδίου υλοποίησης και χρονοδιαγράμματος, ε) κριτήρια για την επιλογή πληροφορητών, στ) δημιουργία ομάδων εργασίας, ζ) επιλογή εξοπλισμού, η) εκπαίδευση μαθητών/τριών στη μέθοδο της συνέντευξης, της ποιοτικής ηχογράφησης και της επεξεργασίας των αρχείων, θ) αξιοποίηση της δουλειάς των μαθητών/τριών μέσα από εργασίες και παρουσιάσεις στο σχολείο αλλά και στην κοινότητα.

2.2.4 Συνέντευξη –Καλές πρακτικές και κριτήρια επιλογής πληροφορητών

Εδώ συζητάμε για βασικές δεξιότητες που πρέπει να διαθέτει ο συνεντευξιαστής ώστε να συλλέξει το είδος της ομιλίας και των πληροφοριών που αναζητά από τον συνεντευξιαζόμενο, την επιλογή των κατάλληλων ερωτήσεων αλλά και του τρόπου προσέγγισης του συνεντευξιαζόμενου. Επίσης, η επιλογή των πληροφορητών χρειάζεται να γίνει με βάση συγκεκριμένα κριτήρια ανάλογα με το είδος της έρευνας που διεξάγουμε. Για παράδειγμα, για την καταγραφή του ιδιώματος ενός τόπου, θα πρέπει να αναζητήσουμε πληροφορητές που έχουν όσο το δυνατόν διατηρήσει το ιδίωμα στην καθημερινή τους ομιλία αλλά που επιπλέον έχουν σωστή άρθρωση ώστε τα δεδομένα που θα συλλέξουμε να φανούν χρήσιμα στη φωνητική μελέτη του ιδιώματος. Επίσης, επισημαίνουμε τα ζητήματα δεοντολογίας που διέπουν την ηχητική καταγραφή της ομιλίας του πληροφορητή καθώς και τη διάθεσή της στο διαδίκτυο.

2.2.5 Ηχογράφηση –Επιλογή εξοπλισμού και λογισμικού

Στην ενότητα αυτή δίνονται πληροφορίες σχετικά με τον κατάλληλο εξοπλισμό για ηχογραφήσεις καλής ποιότητας, όπως είδη ψηφιακών καταγραφικών ήχου, είδη μικροφώνων και τρόπου σύνδεσης με τον Η/Υ, καθώς και δωρεάν λογισμικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ηχογράφηση. Γίνεται παρουσίαση τέτοιου εξοπλισμού καθώς και του δωρεάν προγράμματος ηχογράφησης Audacity.Κάνουμε δοκιμή ηχογράφησης και συζητάμε τις ρυθμίσεις που πρέπει να επιλέξουμε και τον τρόπο αποθήκευσης και αρχειοθέτησης.

2.2.6 Επεξεργασία αρχείων ήχου – Εισαγωγή στη χρήση του ελεύθερου λογισμικού Praat

Ακολουθεί εισαγωγή στη χρήση του λογισμικού Praat (Boersma & Weenik, 2017) για ηχογράφηση, προβολή και αναπαραγωγή αρχείων ομιλίας. Συζητάμε για την κυματομορφή της ομιλίας και μαθαίνουμε τρόπους επεξεργασίας των αρχείων.

2.2.7 Επισημείωση ομιλίας σε επίπεδα

Χρησιμοποιούμε το λογισμικό Praat για επισημείωση σε διάφορα γλωσσολογικά επίπεδα (φράση, λέξη, φθόγγος). Συζητάμε για το φασματογράφημα και την φασματική απεικόνιση των φθόγγων ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (φωνήεντα-σύμφωνα, ηχηρό-άηχο, κλπ). Με βάση τις πληροφορίες αυτές τοποθετούμε με περισσότερη ακρίβεια τα όρια μεταξύ λέξεων και φθόγγων.

2.2.8 Επεξεργασία και επισημείωση μεγάλων αρχείων ήχου

Χρησιμοποιούμε το Audacity για να επιλέξουμε και να προβάλλουμε τμήμα ενός μεγάλου αρχείου ήχου, καθώς επίσης για να αντιγράψουμε, να επικολλήσουμε και να αποθηκεύσουμε το επιλεγμένο τμήμα. Μαθαίνουμε επίσης πώς γίνεται η επισημείωση μεγάλων αρχείων ήχου σε επίπεδο φράσης με το Praat.

2.2.9 Πρακτική εξάσκηση

Κατά τη διάρκεια των ενοτήτων 2.2.5 έως 2.2.8 οι συμμετέχοντες μπορούν να εκτελούν τις δραστηριότητες που παρουσιάζονται με τη βοήθεια αναλυτικών γραπτών οδηγιών, ενώ δίδονται και επιπλέον ασκήσεις για περισσότερη εξοικείωση με τα προγράμματα. Οι ασκήσεις αφορούν επεξεργασία και επισημείωση ηχογραφημένων φράσεων και ρέουσας διαλεκτικής ομιλίας.

2.2.10 Συζήτηση – Αξιολόγηση εργαστηρίου

Τέλος, γίνεται συζήτηση σχετικά με το πώς τα αρχεία της ομιλίας μπορούν να αναρτηθούν στο διαδίκτυο και να εμπλουτίσουν το ΨηΜοΠΙ και τη διδασκαλία της γλώσσας και άλλων μαθημάτων. Ακολουθεί αξιολόγηση του εργαστηρίου από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες.

3. Συμπεράσματα από την υλοποίηση του εργαστηρίου

Στην ηλεκτρονική ανώνυμη αξιολόγηση που διεξήχθη μετά την υλοποίηση του εργαστηρίου, συμμετείχε το 87,5% των συμμετεχόντων, οι οποίοι ήταν εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας (71,4%) και δευτεροβάθμιας (28,6%) εκπαίδευσης. Στην πλειοψηφία τους οι συμμετέχοντες ήταν γυναίκες (85,7%), η ηλικία τους ήταν 35-54 ετών (85,8%), ενώ το 42,9% είχε μεταπτυχιακές σπουδές. Το ερωτηματολόγιο περιείχε οκτώ ερωτήσεις κλίμακας τύπου Likert, με τέσσερις πιθανές απαντήσεις (1=Πολύ, 2=Αρκετά, 3=Λίγο, 4=Καθόλου), μία ερώτηση επιλογής των ενοτήτων του εργαστηρίου που φάνηκαν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες ή χρήσιμες, και, τέλος, μία ανοιχτή ερώτηση όπου ζητούνταν η συνολική άποψη των συμμετεχόντων για το εργαστήριο (βλ. Παράρτημα).

Σχετικά με την ποιότητα του εργαστηρίου, όλοι οι συμμετέχοντες/ουσες έμειναν πολύ ή αρκετά (Πολύ=85,7%, Αρκετά=14,3%) ικανοποιημένοι/ες από τη σαφήνεια των στόχων και το σύνολο των δραστηριοτήτων του εργαστηρίου, καθώς και από την παρουσίασή του και δήλωσαν ότι το σύνολο του εργαστηρίου ανταποκρίθηκε στις

προσδοκίες τους. Οι ενότητες που τους φάνηκαν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες ή χρήσιμες(85,7%) αφορούσαν κυρίως τη σύνδεση μεταξύ διαλέκτων, προφορικής ιστορίας και εκπαίδευσης, την παρουσίαση του ΨηΜοΠΙ, το projectπροφορικής ιστορίας στο σχολείο και την ηχογράφιση με τη χρήση ειδικού λογισμικού.

Πολύ σημαντικό είναι ότι όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες πιστεύουν ότι οι γνώσεις που προσέφερε το εργαστήριο αυτό θα τους φανούν πολύ ή αρκετά χρήσιμες, και θεωρούν πολύ ή αρκετά πιθανό να υλοποιήσουν ένα projectπροφορικής ιστορίας στην τάξη τους στο μέλλον (Πολύ= 57,1%, Αρκετά=42,9%). Επίσης το 85,7% των συμμετεχόντων επιθυμούν να επιμορφωθούν περαιτέρω σε θέματα καταγραφής και επισημείωσης της ομιλίας. Στη συνολική τους άποψη για το εργαστήριο κατέγραψαν θετικά σχόλια, όπως «Σωστή παρουσίαση και πληροφόρηση για κάτι ιδιαίτερα ενδιαφέρον», «Εξαιρετικό», αλλά και «Πολύ ενδιαφέρον. Φυσικά χρειάζεται αρκετή εξάσκηση!», ή ακόμα ότι τους ανοίχτηκε «ένας καινούριος κόσμος».

Με βάση την ανατροφοδότηση αυτή πιστεύουμε ότι το projectπροφορικής ιστορίας είναι ένα θέμα που μπορεί να βρει εφαρμογή και στις δύο βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς οι εκπαιδευτικοί το βρίσκουν ενδιαφέρον, χρήσιμο και υλοποιήσιμο. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών θα ήταν καλό να περιλαμβάνει διδασκαλία τεχνικών καταγραφής και επισημείωσης της ομιλίας, παρέχοντάς τους εργαλεία για αξιοποίηση της προφορικής παράδοσης μαζί με τους μαθητές με απώτερο στόχο τη διατήρηση της γλώσσας, της ιστορίας και του πολιτισμού μας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Adger, C. T., Wolfram, W., & Christian, D. (2007). *Dialects in Schools and Communities*, 2nd ed., Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Boersma, P. & Weenik, D. (2017). Praat: doing phonetics by computer [Computer program]. Version 6.0.36, Ανακτήθηκε: 11 Νοεμβρίου 2017 από <http://www.praat.org/>
- Δαλκαβούκης, Β., & Μάνος, Ι. (2013). Ανθρωπολογία, προφορική ιστορία και εκπαίδευση: καταρτίζοντας μελλοντικούς επαγγελματίες στη βιωματική μάθηση. Στο Ρ. Βαν Μπούσχοτεν, Τ. Βερβενιώτη, Κ. Μπάδα, Ε. Νάκου, Π. Πανταζής & Π. Χαντζαρούλα (Επιμ.), *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου «Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα, Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες»*, (σσ. 387-399), Βόλος, 25-27 Μαΐου 2012, Ένωση Προφορικής Ιστορίας, ISBN: 978-618-81028-0-4.
- Kalantzis, M., & Cope, B. (2008). Digital Communications, Multimodality and Diversity: Towards a Pedagogy of Multiliteracies, In X. Hadjioannou & S. Tsiplakou (Eds.), *Scientia Paedagogica Experimentalis: International Journal of Experimental Research in Education*, 45(1), 15-50.
- Καραντζή-Ανδρειωμένου, Χ. (2011). Γλωσσικές ποικιλίες και εκπαίδευση: Όψεις της ελληνικής εμπειρίας. Στα *Πρακτικά του 6ου Συνεδρίου Ιστορίας της Εκπαίδευσης* (σσ. 446-454). Πάτρα: Παν/μιο Πατρών.

- Καψάσκη, Α., & Tzakosta, Μ. (2016) Στάσεις καθηγητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη χρήση και τη διδασκαλία των νεοελληνικών διαλέκτων στο σχολείο. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*, 36, 161-174.
- Μαγαλιά, Λ. (2000). *Γλωσσικές Προκαταλήψεις Εκπαιδευτικών. Θεωρητική Προσέγγιση και Εμπειρική Έρευνα*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.
- Mills, D., Drackle, D., & Edgar, I. R. (2004). Learning Fields, Disciplinary Landscapes. In D. Drackle, I. R. Edgar (Eds.), *Current Policies and Practices in European Social Anthropology Education*, The EASA Series: Learning Fields, Vol. 2 (pp. 2-16). Oxford: Berghahn Books.
- Ρεπούση, Μ., & Ανδρεάδου, Χ. (Επιμ.). (2010). *Προφορικές ιστορίες. Ένας οδηγός προφορικής ιστορίας για την Εκπαίδευση και την Κοινότητα*. Χανιά: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων & Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Συμεωνίδη, Ε. (2012). Η αξία της προφορικής ιστορίας και των ιστορικών αρχείων. Στα *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.)*, 6ο Πανελλήνιο Συνέδριο (σσ. 1-10), 5-7 Οκτωβρίου 2012. ISSN 1790-8574.
- Σφακιανάκη, Α. (2013). Η χρήση τεχνολογιών ακουστικής ανάλυσης της ομιλίας στο δημοτικό σχολείο, *Επιστήμες Αγωγής, Τεύχος 1-2/2013*, 159-174.
- Τζακώστα, Μ., Σφακιανάκη, Α., Πατσιάς, Α., Κλειδής, Γ., & Τσιγδινός, Σ. (2015). Ψηφιακό μουσείο ελληνικής προφορικής ιστορίας: Ένα “βιωματικό” ερευνητικό εργαλείο για τη διαφύλαξη και εκπαιδευτική αξιοποίηση της ιστορίας και της λαϊκής παράδοσης’. Στο Μ. Τζακώστα (Επιμ.) *Η Διδασκαλία των Νεοελληνικών Γλωσσικών Ποικιλιών και Διαλέκτων στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεωρητικές Προσεγγίσεις και Διδακτικές Εφαρμογές* (σσ. 300-321). Αθήνα: Gutenberg-Δαρδανός.
- Thompson, P. (1998). The Voice of the Past. Στο R. Perks & A. Thomson (Επιμ.), *The Oral History Reader* (σσ. 25-30). Νέα Υόρκη: Routledge.
- Τριλιανός, Θ. (2003). *Μεθοδολογία της σύγχρονης Διδασκαλίας: Καινοτόμες επιστημονικές προσεγγίσεις στη διδακτική πράξη*, Τόμος Α, Αθήνα.
- Τσιπλάκου, Σ., & Χατζηγιάννου, Ξ. (2010). Η διδασκαλία της γλωσσικής ποικιλότητας: μια διδακτική παρέμβαση. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα*, 30, 617-629.
- Wolfram, W. (2003). Επίγνωση των διαλέκτων και μελέτη της γλώσσας. Στο A. Egan-Robertson & D. Bloome (Επιμ.) *Γλώσσα και Πολιτισμός. Οι Μαθητές/τριες ως Ερευνητές/τριες* (σσ. 235-266), Μτφρ. Μ. Καραλή. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- ΦΕΚ 107/Α', Π.Δ. 583/82, *Αναλυτικό και Ωρολόγιο Πρόγραμμα των Α' και Β' τάξεων του Δημοτικού Σχολείου*.
- ΦΕΚ 93/Β', Υ.Α.Γ1/58/25- 1-1999, *Πρόγραμμα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας στην προ-Δημοτική Εκπαίδευση-Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό*.
- ΦΕΚ 303B/13-03-2003, Υ.Α. Γ2/21072α & ΦΕΚ 304B/13-03-2003, Υ.Α. Γ2/21072β, *Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) Δημοτικού – Γυμνασίου*.

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1. ΤΙΤΛΟΣ:

Τεχνικές καταγραφής και επεξεργασίας ομιλίας στο σχολείο στα πλαίσια του εμπλουτισμού και της αξιοποίησης του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας

2. ΣΚΟΠΟΣ-ΣΤΟΧΟΙ:

Οι νεοελληνικές διάλεκτοι παρουσιάζουν αξιοσημείωτο πλούτο, και η μελέτη τους παρέχει πολύτιμες γνώσεις όχι μόνο για την ίδια την νεοελληνική γλώσσα και τους μηχανισμούς της, αλλά και για την ιστορία, την κοινωνιολογία και τη λαογραφία του ελληνικού πολιτισμού. Παρ' ότι στο νέο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών του 2003 ενθαρρύνεται η γνωριμία με τη διαλεκτική ποικιλότητα, η γλωσσική διδασκαλία στο ελληνικό σχολείο φαίνεται να συνεχίζει να μην εκμεταλλεύεται τον πλούτο των διαλεκτικών ποικιλιών. Η ιδέα για τη δημιουργία του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας (ΨηΜοΠΙ) γεννήθηκε από την ανάγκη ενσωμάτωσης και αξιοποίησης των ελληνικών διαλέκτων στη γλωσσική διδασκαλία στο σχολείο (Τζακώστα, Σφακιανάκη, Πατσιάς, Κλειδής & Τσιγδινός, 2015).

Σκοπός του εργαστηρίου είναι να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους συμμετέχοντες για την αξία των νεοελληνικών διαλέκτων και της προφορικής ιστορίας, να τους παρέχει πρακτικές οδηγίες και γνώσεις σχετικά με το σχεδιασμό ενός projectπροφορικής ιστορίας στο σχολείο, καθώς και βασική κατάρτιση σε δεξιότητες Η/Υ που αφορούν στην καταγραφή, επεξεργασία και επισημείωση αρχείων ομιλίας με εξειδικευμένα λογισμικά.

3. ΘΕΜΑ-ΔΟΜΗ:

Οι συμμετέχοντες/ουσες θα ενημερωθούν για την αξία των διαλέκτων και για θέματα προφορικής ιστορίας στην εκπαίδευση. Θα παρουσιαστεί το Ψηφιακό Μουσείο Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας και θα συζητηθούν τα βήματα για τον σχεδιασμό ενός projectπροφορικής ιστορίας στο σχολείο. Θα δοθούν αναλυτικές οδηγίες για επιμέρους τμήματα του project, όπως πώς παίρνουμε συνέντευξη, πώς επιλέγουμε τους πληροφορητές, πώς κάνουμε μια ποιοτική ηχογράφηση, πώς επεξεργαζόμαστε τα αρχεία ήχου και πώς επισημειώνουμε την ομιλία που συλλέξαμε με εξειδικευμένα λογισμικά. Κατά τη διάρκεια αλλά και στο τέλος του εργαστηρίου θα δοθούν ασκήσεις για πρακτική εξάσκηση των συμμετεχόντων.

Ακολουθούν επιγραμματικά οι επιμέρους ενότητες του εργαστηρίου:

1. Εισαγωγή: Διάλεκτοι, Προφορική Ιστορία και Εκπαίδευση
2. Σύντομη παρουσίαση του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας
3. Σχεδιασμός project προφορικής ιστορίας
4. Συνέντευξη – καλές πρακτικές & επιλογή πληροφορητών
5. Ηχογράφηση –Επιλογή εξοπλισμού & λογισμικού
6. Επεξεργασία αρχείων ήχου –Εισαγωγή στη χρήση του ελεύθερου λογισμικού Praat
7. Επισημείωση ομιλίας σε επίπεδα
8. Επεξεργασία και επισημείωση μεγάλων αρχείων ήχου

9. Πρακτική εξάσκηση
10. Συζήτηση - Αξιολόγηση εργαστηρίου

4. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ:

120 λεπτά

5. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ:

Βασικές γνώσεις χειρισμού Η/Υ (αρχάριο επίπεδο)

6. ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ:

Ελάχιστος αριθμός: 3

Μέγιστος αριθμός: το διπλάσιο του αριθμού των Η/Υ που διαθέτει η αίθουσα πολυμέσων

7. ΥΛΙΚΑ-ΧΩΡΟΣ:

Προτζέκτορας και Η/Υ για τους συμμετέχοντες (ατομικά ή ανά ζεύγη)

(Προτεινόμενος χώρος διεξαγωγής του εργαστηρίου: Αίθουσα Η/Υ

Οι συμμετέχοντες/ουσες θα πρέπει είτε ατομικά είτε ανά ζεύγη να εργαστούν σε Η/Υ.

Αν δεν διατίθεται αίθουσα Η/Υ, τότε οι συμμετέχοντες μπορούν να εργαστούν σε δικά τους laptops.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αξιολόγηση Εργαστηρίου

Θέμα: Τεχνικές καταγραφής και επεξεργασίας ομιλίας στο σχολείο στα πλαίσια του εμπλουτισμού και της αξιοποίησης του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας

Συντονίστριες: Άννα Σφακιανάκη & Μαρίνα Τζακώστα

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι ανώνυμο. Σας παρακαλούμε πολύ να απαντήσετε με ειλικρίνεια. Σκοπός της αξιολόγησης είναι να λάβουμε την ανατροφοδότησή σας.

* Απαιτείται

Ατομικά Στοιχεία

1. Ιδιότητα *

Να εισηγηθείται μόνο μία έλλειψη.

- Εκπαιδευτικός
- Ειδικός Παιδαγωγός
- Διευθυντής
- Σχολικός Σύμβουλος
- Άλλο

2. Θέση υπηρεσίας *

Να εισηγηθείται μόνο μία έλλειψη.

- Πρωτοβάθμια
- Δευτεροβάθμια
- Άλλο: _____

3. Σπουδές *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Πτυχίο
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό
- Άλλο

4. Φύλο *

Να εισηγηθείται μόνο μία έλλειψη.

- Άνδρας
- Γυναίκα

5. Ηλικία *

Να εισηγηθείται μόνο μία έλλειψη.

- 22-26
- 27-34
- 35-44
- 45-54
- >55

Ποιότητα εργαστηρίου

1=Πολύ, 2=Αρκετά, 3=Λίγο, 4=Καθόλου

6. 1) Ήταν σαφείς οι στόχοι του εργαστηρίου; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

7. 2) Μείνате ικανοποιημένοι/ες από το σύνολο των δραστηριοτήτων; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

8. Αν λίγο ή καθόλου, γιατί;

9. 3) Ποιες ενότητες σας φάνηκαν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες ή χρήσιμες;

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Εισαγωγή: Διάλεκτοι-Προφορική Ιστορία-Εκπαίδευση
- Παρουσίαση του Ψηφιακού Μουσείου Ελληνικής Προφορικής Ιστορίας
- Γιατί ένα project προφορικής ιστορίας στο σχολείο;
- Σχεδιασμός ενός project προφορικής ιστορίας στο σχολείο (στάδια υλοποίησης)
- Ηχογράφηση: Εξοπλισμός και καλές πρακτικές
- Ηχογράφηση με ειδικό λογισμικό
- Επισημείωση με το λογισμικό Praat
- Άλλο: _____

10. 4) Μείνате ικανοποιημένοι/ες από το συντονισμό του εργαστηρίου από τις εισηγήτριες; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

11. Αν λίγο ή καθόλου, γιατί;

12. 5) Η διάρκεια του εργαστηρίου ήταν ικανοποιητική; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

13. Αν λίγο ή καθόλου, γιατί;

14. 6) Θεωρείτε ότι αποκομίσατε γνώσεις που θα σας φανούν χρήσιμες; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

15. Αν λίγο ή καθόλου, γιατί;

16. 7) Αν είστε εκπαιδευτικός, πόσο πιθανό θεωρείτε να υλοποιήσετε project προφορικής ιστορίας στην τάξη σας; Αν είστε διευθυντής/τρια ή σχ. σύμβουλος, πόσο πιθανό θεωρείτε να προτείνετε στους/στις εκπαιδευτικούς ευθύνης σας ένα project προφορικής ιστορίας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

17. Αν λίγο ή καθόλου, γιατί;

18. 8) Το σύνολο του εργαστηρίου ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

19. Αν λίγο ή καθόλου, γιατί;

20. 9) Θα θέλατε να επιμορφωθείτε περαιτέρω σε θέματα καταγραφής και επισημείωσης ομιλίας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

	1	2	3	4	
Πολύ	☐	☐	☐	☐	Καθόλου

21. 10) Γράψτε μας τη γνώμη σας για το εργαστήριο
